

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30.10.2000, sp. zn. 3 To 884/2000

Číslo: 48/2001

Právní věta:

Závěr o tom, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo sděleno obvinění, byl spáchán ve smyslu § 67 odst. 2 tr. ř., lze při rozhodování o vazbě činit i ze záznamů opatřených před zahájením trestního stíhání, např. z protokolů o vysvětlení, která nemají povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, neboť zásada vyjádřená v ustanovení § 158 odst. 4, věte třetí, tr. ř., podle níž takový záznam nelze v řízení před soudem použít jako důkaz, se nevztahuje na řízení před soudem konané podle § 26 tr. ř.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 30.10.2000

Spisová značka: 3 To 884/2000

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vazba

Předpisy: 141/1961 Sb. § 67 odst. 2
§ 158 odst. 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl k stížnostem obviněných tak, že k stížnosti obviněného K. B. usnesení Okresního soudu v Prachaticích ze dne 10. 10. 2000 sp. zn. Nt 122/2000 zrušil v části týkající se tohoto obviněného a znovu rozhodl, že se obviněný K. B. zadržený dne 9. 10. 2000 v 8.45 hod. podle § 68 tr. ř. bere do vazby z důvodů uvedených v § 67 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. Stížnost obviněné I. B. podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

Z odůvodnění:

Usnesením Okresního soudu v Prachaticích ze dne 10. 10. 2000 sp. zn. Nt 122J2000 bylo rozhodnuto tak, že se obviněný K. B. zadržený dne 9. 10. 2000 v 8.45 hod. podle § 68 tr. ř. z důvodů uvedených v § 67 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. bere do vazby. Dále bylo rozhodnuto tak, že se jeho písemný slib ve smyslu § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř. nepřijímá. Obdobně bylo rozhodnuto tímto napadeným usnesením, že se obviněná I. B. zadržená dne 9. 10. 2000 v 8.45 hod. podle § 68 tr. ř. z důvodů uvedených v § 67

odst. 1 písm. b) tr. ř. bere do vazby a její písemný slib ve smyslu § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř, se nepřijímá.

Proti tomuto usnesení podali oba obvinění v zákonné lhůtě stížnost. Obviněná I. B. prostřednictvím svého obhájce namítla, že nebyly splněny podmínky pro její vzetí do vazby ve smyslu § 67 tr. ř.

Uvedená ustanovení předpokládá existenci konkrétních skutečností, jimiž zákonodárce myslel jednoznačně důkazy, které by uvedenou vazbu odůvodňovaly, přičemž v předmětné trestní věci nebyl předložen ani jeden. Vzhledem k tomu, že vazba je velmi závažným zásahem do občanských práv a svobod zaručených ústavou a Listinou základních práv a svobod, došlo i k novelizaci příslušných ustanovení trestního řádu, konkrétně ustanovení § 77, která nabyla účinnosti l. l. 1999 a kterou byla lhůta pro zadržení rozšířena na 48 hodin. Uvedená novela sledovala ten záměr, aby orgánům činným v trestním řízení byl poskytnut dostatečný prostor pro důkazní doložení trestné činnosti a tím zabránění jednoznačným přehmatům a neoprávněným zásahům, které vedly k neopodstatněným vazbám. V projednávané věci však orgány činné v trestním řízení nebyly schopny pořídit ani jeden procesní důkaz, nejsou žádné svědecké důkazy, nebyly prováděny ani neodkladné či neopakovatelné úkony. Vycházelo se pouze z vyjádření snadno manipulovatelných osob, dlouholetých narkomanů závislých na psychotropních látkách. Vazba nemá ani oporu ve vlastním přiznání viny obviněnými. Obviněná dále poukázala na to, že je trestně stíhána zhruba po 10 letech, v trvalém bydlišti se zdržuje, pečuje o tři malé nezaopatřené děti. Vzhledem k tomu, že nebyl předložen žádný důkaz, navrhla, aby napadené usnesení bylo zrušeno a ona propuštěna z vazby na svobodu.

Rovněž obviněný K. B. prostřednictvím svého obhájce namítl, že se se svou manželkou ničeho nedopustili, přičemž o vazbě bylo rozhodnuto na základě důkazů, které nemají procesní váhu. Byly totiž provedeny před sdělením obvinění. Výpovědi slyšených osob, které měly kupovat omamné a psychotropní látky, jsou pro potřeby trestního řízení nepoužitelné. Navrhl proto, aby napadené usnesení bylo zrušeno a aby byl propuštěn z vazby na svobodu.

Krajský soud podle příkazu ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř, přezkoumal napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Z vyšetřovacího spisu vyplývá, že dne 9. 10. 2000 v 8.45 hod. došlo k předvedení a k současnému zadržení K. B. a I. B. v souvislosti s podezřením, že se tito dopustili trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § (87 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Téhož dne bylo jmenovaným předáno sdělení obvinění pro uvedený trestný čin a v postavení obviněných byli také příslušným vyšetřovatelem policie vyslechnuti. Dne 9. 10. 2000 ve 14.00 hod. byli oba obvinění odevzdáni společně s návrhem na vzetí do vazby státním zástupcem příslušnému okresnímu soudu. Soudce okresního soudu oba obviněné vyslechl dne 10. 10. 2000 v dopoledních hodinách a rozhodl napadeným usnesením.

Je třeba konstatovat, že ve věci byly dodrženy lhůty, které zákon předpokládá v ustanovení § 77 odst. 1, 2 tr. ř. Z pohledu řízení, které předcházelo napadenému usnesení, nelze zcela přisvědčit námitkám rozvedeným ve stížnostech obou obviněných. Ve smyslu § 67 odst. 1 tr. ř. smí obviněný být vzat do vazby jen tehdy, jsou-li tu konkrétní skutečnosti, které odůvodňují obavu, že se zachová způsobem konkrétně popsáním pod písmeny a), b) či c) tohoto ustanovení. Podle § 67 odst. 2 tr. ř. může soud v přípravném řízení rozhodnout o vzetí obviněného do vazby nebo o jejím prodloužení jen tehdy, jestliže je dán některý z důvodů vazby uvedený v odst. 1 a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo sděleno obvinění, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný. Ustanovení § 67 odst. 2, které bylo vtěleno do trestního řádu zák. č. 166/1998 Sb. s účinností od 1. 1. 1999, ukládá soudu povinnost zabývat se důvodností dosavadního trestního stíhání, nesoustředit se toliko na zkoumání existence formálních důvodů vazby. Zmíněnou novelizací trestního řádu došlo rovněž k prodloužení lhůty

uvedené v ustanovení § 77 odst. 1 tr. ř. z původních 24 hodin na 48 hodin. Uvedená změna nepochybně směřovala k tomu, aby orgány činné v přípravném řízení mohly obstatat dostatek podkladů pro rozhodnutí o zadržené osobě, aby tak byl snížen počet případů, kdy je vazba uvalena nedůvodně, nebo naopak z důvodu časové tísně je bez dostatečného prověření ze zadržení propuštěn obviněný, u něhož objektivní důvody vazby jsou dány.

Přes shora uvedené nelze však v projednávané trestní věci tvrdit, že by postup orgánů činných v přípravném řízení a v návaznosti na to soudu prvního stupně trpěl takovými nedostatky, které by měly vést ke zrušení napadeného rozhodnutí a propuštění obviněných na svobodu.

Ustanovení § 67 odst. 2 tr. ř. ukládá soudu přezkoumat na podkladě dosud zjištěných skutečností, zda byl spáchán stíhaný skutek, zda tento má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný. Citované zákonné ustanovení není koncipováno tak, že by soud při rozhodování o vzetí do vazby mohl vycházet při tomto přezkumu pouze z důkazů opatřených v souladu s procesními předpisy, tedy zejména po sdělení obvinění, pokud nemají povahu neodkladných nebo neopakovatelných úkonů. Soud je povinen přezkoumat prakticky důvodnost vedeného trestního stíhání, důvodnost sdělení obvinění.

Ve smyslu § 160 odst. 1 tr. ř. zahájí vyšetřovatel neprodleně trestní stíhání, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, pokud není důvod k postupu podle § 159 odst. 2 tr. ř. (odložení věci, je-li trestní stíhání nepřijatelné podle § 11 odst. 1 tr. ř.). Ustanovení § 160 odst. 1 tr. ř. používá prakticky stejného pojmu jako ustanovení § 67 odst. 2 tr. ř., a to pojmu „zjištěné skutečnosti“. Takovými zjištěnými skutečnostmi však mohou být v naprosté většině případů pouze skutečnosti zjištěné postupem podle § 158 odst. 3 tr. ř. Jde ve většině případů o úřední záznamy či protokoly o podaných vysvětleních podle posledně citovaného zákonného ustanovení. Tyto listiny samozřejmě nemají charakter důkazů použitelných v řízení před soudem, jak vyplývá i z ustanovení § 158 odst. 4, věty třetí, tr. ř., podle kterého záznam o vysvětlení nelze v řízení před soudem použít jako důkaz. Dokazování podle § 89 a násl. tr. ř. lze provádět až po zahájení trestního stíhání, k němuž dojde okamžikem sdělení obvinění ve smyslu § 160 odst. 1 tr. ř. Výjimkou mohou být pouze tzv. neodkladné či neopakovatelné úkony ve smyslu § 160 odst. 4 tr. ř. Jestliže vyšetřovatel při sdělení obvinění vychází zákonitě z důkazů neprocesní povahy, které nelze použít v řízení před soudem, nemůže soud rozhodující podle § 26 tr. ř. o návrhu na vzetí do vazby, jenž byl podán státním zástupcem, posuzovat věc z jiných pohledů, může navíc pouze přihlížet k obsahu již procesně provedených důkazů, které byly opatřeny po sdělení obvinění. Nelze však vyloučit, že takové důkazy se ve lhůtě 48 hodin nepodaří opatřit.

V projednávané věci se podařilo vyslechnout obviněné, kteří však stíhanou trestnou činnost zcela popírají. Při sdělení obvinění vyšetřovatel vycházel ze záznamů o vytěžení osob, které v uplynulém období měly od obviněných zakupovat drogy. Tyto záznamy byly opatřeny v době od počátku roku 2000 do měsíce srpna 2000, a to orgány kriminální služby. Samozřejmě by bylo vhodnější, kdyby se vyšetřovateli policie podařilo ve lhůtě ve smyslu § 77 odst. 1 tr. ř. některé z těchto svědků řádně podle § 97 a násl. tr. ř. vyslechnout. Jestliže se však tak nestalo, je třeba hodnotit, zda dosud zjištěné skutečnosti, jimiž jsou právě záznamy o předprocesním vytěžení potencionálních svědků, dostatečně nasvědčují tomu, že byl spáchán stíhaný skutek, že má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný. Míra pravděpodobnosti, s níž lze tyto otázky řešit, je samozřejmě závislá a vzrůstá v závislosti na stadiu trestního řízení, v němž se trestní věc nachází. Rozhodování soudu prvního stupně v projednávané trestní věci je rozhodováním o uvalení vazby bezprostředně po zahájení trestního stíhání, kdy se nepodařilo opatřit důkazy způsobem upraveným v ustanovení § 89 a násl. tr. ř. To však nebrání závěru, že v této fázi řízení opatřené záznamy, které nebude možno použít v řízení následujícím, dostatečně nasvědčují tomu, že jsou splněny podmínky předpokládané ustanovením § 67 odst. 2 a § 160 odst. 1 tr. ř. I soud je povinen hodnotit skutečnosti vyplývající z dosud opatřených záznamů, kdy nerozhoduje o vině či

nevině obviněných osob, zvažuje tu skutečnost, zda je dáno podezření, že stíhaný skutek se stal, vykazuje znaky trestného činu a spáchal jej obviněný. V této souvislosti je třeba uvést, že zásada vyjádřená v ustanovení § 158 odst. 4, větě třetí, tr. ř. (záznam nelze v řízení před soudem použít jako důkaz) se nevztahuje na řízení před soudem ve smyslu § 26 tr. ř., tedy na úkony soudu prováděné v přípravném řízení. Takový soud ani dokazování ve smyslu § 89 a násl. tr. ř. neprovádí.

Stížnostní soud s ohledem na shora uvedené neshledal námitky rozvedené v opravných prostředcích obou obviněných důvodnými. Je nutno doplnit i to, že stížnostnímu soudu byly pro účely rozhodnutí předloženy již protokoly o výsleších dvou svědků, které se podařilo v přípravném řízení vyslechnout již po vyhlášení napadeného usnesení. Obsah výpovědí těchto svědků v zásadních směrech koresponduje s popisem skutku ve sdělení obvinění a je tak pouze potvrzována správnost postupu okresního soudu.

Okresnímu soudu nelze vytýkat jestliže po výslechu obviněných a seznámení se s konceptem vyšetřovacího spisu dospěl k závěru, že v případě obou obviněných jsou dány důvody tzv. koluzní vazby ve smyslu § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. Oba obvinění jsou podezřelí ze spáchání závažného úmyslného trestného činu, jenž měl spočívat v distribuci drog v poměrně dlouhém časovém období. Oba obvinění stíhanou trestnou činnost zcela popírají, což je samozřejmě jejich právem. Je však zřejmé, že ve věci bude potřeba vyslechnout celou řadu svědků, kteří užívali drogy, jež měli získávat právě od obviněných. Dosud zjištěné skutečnosti svědčí o tom, že půjde nejméně o sedm osob, které byly slyšeny v režimu ustanovení § 158 odst. 3, 4 tr. ř. Pouze dvě z těchto osob se již podařilo v době od vyhlášení napadeného usnesení do předložení věci stížnostnímu soudu jako svědky vyslechnout. Sice není zjišťováno, že by obvinění na tyto osoby působili v tom směru, aby ovlivnili jejich výpověď ve prospěch své obhajoby. Právě takovému hrozícímu jednání obviněných má koluzní vazba zabránit. Nelze přehlížet, že jde o svědky, kteří jsou s největší pravděpodobností závislí na užívání drog, lze reálně předpokládat, že vyhledávají distributory drog, a pokud je dáno podezření, že obvinění drogy distribuovali, je důvodná obava, že tito svědci, které je potřeba ve věci vyslechnout, by mohli obviněné za účelem nákupu drog vyhledat. V důsledku takových kontaktů a snahy svědků získat drogu by reálně mohlo dojít k jejich ovlivnění samotnými obviněnými. Proto je zcela na místě obava okresního soudu, že obvinění by v této fázi trestního řízení mohli působit na dosud nevyslechnuté svědky.

Okresnímu soudu nelze nic vytýkat ani v tom směru, jestliže v případě obviněného B. shledal důvody tzv. předstížné vazby ve smyslu § 67 odst. 1 písm. c) tr. ř. Je skutečně dáno podezření, že právě tento obviněný měl být hlavním iniciátorem i realizátorem stíhané trestné činnosti, která neměla být jen jakýmsi ojedinělým, nahodilým jednáním, ale mělo jít o nelegální jednání, kterým si obviněný pro potřebu svou a pro potřeby své rodiny měl opatřovat zřejmě podstatnou část finančních prostředků. Lze předpokládat, že obviněný musel být v kontaktu s dalšími osobami, od nichž drogy získával, a je nanejvýš pravděpodobné, že by v takovém jednání, které mělo trvat poměrně dlouhou dobu, i po propuštění z vazby mohl pokračovat.

Naproti tomu krajský soud nedospěl k závěru, že by byly dány důvody tzv. útěkové vazby ve smyslu § 67 odst. 1 písm. a) tr. ř. Tento vazební důvod okresní soud shledal jen u obviněného B. Neshledal jej u spoluobviněné, když přihlédl k tomu, že tato je sice cizí státní občankou, ale má povolený pobyt na území ČR, zdržuje se na stálém místě a pečuje o tři nezletilé děti. Obdobné skutečnosti jsou však zjišťovány i o obviněném B., který je sice státním příslušníkem Slovenské republiky, ale v České republice má povolený dlouhodobý pobyt, zdržuje se na adrese trvalého bydliště a se svou manželkou má pečovat o nezletilé děti. Avšak pouze tato skutečnost, že obviněný je cizím státním příslušníkem, neodůvodňuje dostatečně závěr o útěkové vazbě.

S ohledem na shora uvedené krajský soud ke stížnosti obviněného B. zrušil napadené usnesení a znovu rozhodl tak, že se obviněný K. B. bere do vazby toliko z důvodů uvedených v ustanovení § 67

odst. 1 písm. h), c) tr. ř. Krajský soud znovu nerozhodoval o nabídce písemného slibu obviněného, neboť s ohledem na shledávané ohledy koluzní vazby nelze vazbu písemným slibem nahradit. Okamžik zadržení obviněného, jenž má význam pro počítání vazebních lhůt, byl stanoven v souladu s napadeným usnesením, neboť takto odpovídá protokolu o zadržení ve smyslu § 75 tr. ř., skutečnému omezení osobní svobody obviněného orgány policie.

Stížnost obviněné I. B. byla jako nedůvodná zamítnuta, protože u ní okresní soud správně shledal pouze důvody tzv. koluzní vazby. Za nadbytečný je třeba považovat pouze výrok o nepřijetí písemného slibu, když tuto skutečnost mohl okresní soud zmínit jen v důvodech napadeného usnesení, aniž by byla součástí výroku rozhodnutí.